

Dosentti Ossi Naukkarisen mielenkiintoinen ”esteettisen jalanjäljen” käsite on yritys laajentaa esteettisyyden määritelmää ajassa ja tilassa siten, ettei kauneus tässä ja nyt aiheuttaisi rumuutta missään muualla eikä muuna aikana. Kääntäen, paikallinen esteettisen arvon paikallinen tai tilapäinen heikentyminen voi olla perusteltu, jos sillä parannetaan esteettistä tilaa jossain muualla tai pidemmällä aikavälillä verrattuna siihen, ettei tässä ja nyt tehtäisi mitään. Naukkarisen hahmotelman sovellettavuutta rajoittaa hänen haluttomuutensa sitoa kauneuden tai rumuuden käsitteitä eettis-tiedolliseen perustaan, jolloin niiden yleistettävyyttä voisi tutkia argumentatiivisesti. Käsitettä kannattaisi kehittää edelleen, sillä se voisi olla juuri sellainen käytännöllinen työkalu, joka mahdollistaisi partikulaaristen paikkojen ja ylipäätään esteettisyyden huomioon ottamisen suunnitellussa muutoinkin kuin virallisesti tunnustettujen suoje-lukohteiden osalta.

Esteetikko Tarja Rannisto puolestaan pohtii mahdollisuuksia turvata Espoon Suvisaariston esteettisiä arvoja rakentamisen ja elämäntavan muutosten paineessa. Hän pohtii myös ristiriitaa, joka liittyy saaristokulttuuriin vahvasti perinnesidonnaiseen arvottamiseen. Kun kulttuuriset narratiivit valtaavat näyttämön, saattaa luonnonympäristö vetäytyä taka-alalle ja sen vaivihkaa heikentyvä tila jäädä huomaamatta. Ratkaisuna Rannisto tutkii Allen Carlsonin luonnontieteelliseen tietoon perustuvaa ympäristön estetiikkaa sekä Yuriko Saiton ideaa luonnon oman äänen kuuntelemisesta.

Teoksen toisen osion aluksi kaupunkitutkimuksen dosentti Timo Kopomaa pohtii hitautta esteettisenä arvona, tai täsmällisemmin ”leppoistamisen” esteettisiä hyötyjä. Lähtökohta on kiinnostava, mutta kärsii mielestäni hitauden turhankin metaforisesta ja laveasta ymmärtämisestä. Lahden ammattikorkeakoulun yliopettaja Eeva Aarrevaaran artikkeli modernisaation esteettisistä vaikutuksista maalaismaisemaan käsittelee sitä vastoin raikkaasti 1900-luvun jälkipuoliskon rakennusperinnön muutoksia. Omavaraiselämäntapaa kantaneen merkityskokonaisuuden purkautuminen erityisesti sotien jälkeen voimallisesti läpilyöneen kokonaisvaltaisen rationalisaatio-aatteen myötä näkyi ennennäkemättömällä tavalla myös maaseudun arkkitehtuurissa. Pelkistettyyn tarkoituksenmukaisuuteen – joka sinänsä oli jo perinteisen talonpoikaisarkkitehtuurin piirre – yhdistyi nyt arkkitehtonisen yleispätevyyden ihanne. Tässä modernisaatioprosessin ilmentymässä voi nähdä analogian laajempaan kehityskulkuun, jossa taloudellisen yhteismitallisuuden vaatimus ja korvattavuuden ajatus nousivat paikallisten, ekologisten elämänsopeumien tilalle. Tämän

johdosta on syntynyt yhä vieraannuttavampia ympäristöjä. Suomessa maalaismaiseman kielteisiksi koettiin muutoksiin havahduttiin laajemmin 1980-luvun alussa, mistä lähtien sen perinteisiä piirteitä on pyritty suojelemaan. Eletyn vastavuoroisuuden sijaan maisemasta on kuitenkin yhä enemmän tullut ulkoinen kuva.

SYKEN erikoistutkija Leena Koppelainen lähestyy kirjoituksessaan virkistysalueita ekosysteemi-palveluina. Hän osoittaa kiinnostavalla tavalla, miten esimerkiksi viheralueiden välisten ekologisten yhteyksien vaaliminen parantaa alueiden virkistysarvoa ja ekologista laatua. Voi kuitenkin kysyä, miten hyvin ekosysteemi-palvelun käsitteeseen liittyvä ”macchiavellilainen” yritys puolustaa ympäristöä taloudellisella arvolla sopii yhteen esteettisen arvon kanssa. Virkistysarvoja korostaa artikkelissaan myös metsätieteilijä Tommi Sulander, joka huomauttaa sinänsä ansiokkaasti, että virkistysalueet ovat tärkeitä ikäihmisten hyvinvoinnin kannalta.

Arvion alussa toteamani ristiriita ekologiseen ja yhteiskunnalliseen tietoon pohjaavan normatiivisuuden tarpeen sekä kokemusten autonomian vaalimisen välillä kiusaa jollakin tavalla kautta teoksen. On hieman yllättävää, ettei kukaan kirjoittajista nähdäkseni tee selvää käsitteellistä eroa sisäisten esteettisten *kokemusten* ja *materiaalisten* esteettisten objektien välille, vaikka moni kirjoittaja tuon eron tunnustaakin. Vaikka näiden ”esteettisen” dimensioiden välillä vallitsee syvä vuoro-vaikutus, voisi tällaisesta eronteosta olla käytännöllistä hyötyä nimenomaan ympäristöestetiikassa – onhan selvää, että materiaallisen maailman ekologiset rajoitteet eivät ole mentaalisisä ”kokemusten” maailmassa yhtä raskauttavia.

Engelman ytimessä on nähdäkseni kirjoittajien vaihteleva suhde itse esteettisyyden käsitteeseen ja sen sisältöön. Kokoava tulkinta ”esteettisen” käsitteen suhteesta ympäristöön jää lukijan tehtäväksi. Tämä onneksi tarkoittaa samalla, että avoimuudessaan teos tarjoaa kiehtovaa sytykettä ajattelulle. Sitä voikin lämpimästi suositella kaikille ympäristön kokemuksellisten ulottuvuuksien parissa työskenteleville ja aiheesta kiinnostuneille. Sen sijaan teoksesta ei valiottavasti ole kaivatuksi käytännön puheenvuoroksi siitä, kuinka esteettinen voitaisiin ottaa paremmin huomioon esimerkiksi suunnittelussa ja yhteiskunnallisessa ympäristökeskustelussa.

MIKKO ITÄLAHTI

Median laitos,

Aalto-yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu